

Historiebrev

No.1/2023 Enerhaugen, Grønland og Tøyen historielag

Februar 2023

Redaksjonens kommentar: Historiebrevet er igjen ferdigstilt. Det første i 2023. Det er krevende tider for den enkelte—på så mange måter. Vi har valgt å skifte farge på Historiebrevet for å gi budskapet –håpet er lysegrønt! Vi har tro på framtiden gjennom å se på

historien og hva den forteller om framtiden. Erfaringen er vel klar. Det går opp og ned med liver, samfunnet og troen på framtiden. Redaksjonen ønsker på etterskudd til alle lesere Et Godt Nytt År.

Hva skjer i historielaget framover?

14/03 Kvinner og kvinne-navn i vårt område v/ Marte, Karin og Olav Rune fra styret

25/04 Byvandring fra—og omvisning av Arbeidermuseet v/Bernt Bølviken (medlem) og Gro Røde leder Arbeidermuseet

23/05 Frysjuhallen og livet omkring Grønland v/ Inge Torstenson (medlem)

13/06 Matvandring på Grønland

Følg med i kalenderen på historielagets hjemmesider under overskriften AKTIVITETER/ KALENDER.

Et vinterlig bilde fra Akerselva. Maleri av Ivar Lund (Oslo Museum). Ivar Lund (født i Skjåk 17. januar 1871, død i Kristiania 22. februar 1904) var husmaler, kunstmaler og grafiker. Som kunstner er han mest kjent for en rekke bilder fra fabrikk og fattigstrøk langs Akerselva i Kristiania. Han ble funnet omkommet alene på hybelen sin, med blodstyrting. Akerselva har inspirert kunstnere i århundrer. Redaktøren har selv et litografi av Kjell Thorjussen fra samme sted /motiv i Akerselva omtrent 100 år etter det avbildede maleriet.

Midt i medlemsmassen. Intervju med Arne Kristiansen

Intervjuer: Terje Knudsen

Fra Vår dag på Tøyen Torg 24/09 2022 med Karin Arnesen, Kai-Samuel Vigardt og intervjuobjektet og medlemmet Arne Kristiansen til høyre. Arne stiller ofte opp for historielaget. Foto: Karin Arnesen.

Da er Historiebrevet kommet til det tredje medlemmet som er «trukket ut» av medlemsmassen. Denne gang er det medlem nr. 77, Arne Kristiansen, som er intervjuobjekt.

Arne er født i Drøbak, oppvokst på Nesodden og flyttet til Kjelsås da han gikk i 6.klasse. Han gikk på Kjelsås skole og vokste opp i samme borettslag som Wenche Myhre! Etter folkeskolen gikk han på Framhaldsskolen på Hersleb skole i to år. Arne gikk deretter i læra og tok fagbrev som dreier etter fire år på fagskole og fagbrev på Thune Mekaniske.

Arne Kristiansen har aldri praktisert dreier-faget. Han var i Garden i militæret og der benyttet han tiden godt med å ta handelsskole bl.a. Etter endt militærtjeneste startet han som salgskonsulent hos Max Manus med salg av kontormaskiner. Deretter ble det fem år med egen dagligvare butikk på Langhus.

Interessen for mer kunnskap har nok vært en viktig faktor i Arnes liv. Han tok Varehandelens høyskole, Markedsføringsskolen, etter hvert BI og senere «Master of Management» samme sted. Etter dette ble det diverse stillinger i Lilleborg, Salg- og markeds-sjef i Diplom-Is og ble ansatt i Norske Meieriers salgssentral (Tine) som salgssjef, og han har hatt ulike stil-

linger innen Salg og Marketing i Tine, hvor han var i 30 år!

Etter å ha avgått med pensjon som 67-åring startet han eget konsulentfirma og hadde oppdrag både for Tine, egne oppdrag og også for Innovasjon Norge. Her var oppdragene å arbeide sammen med små bedrifter for å styrke deres markedsposisjon. Dette førte Arne til samiske reindriftsbedrifter, gårdsprodukter på Røros og tørrfiskbedrifter i Ålesund for å nevne noen.

På fritiden spiller han og kona en del golf. De har reist mye rundt i Norge og Europa for å spille golf sammen med gode venner. De har hytte på Nøtterøy der de tilbringer mange måneder i året. Arne er i hele tatt et utendørs-menneske. En annen interesse som står sterkt hos Arne er slekts-forskning gjennom aktivt medlemskap i Slekt og Data. Han er med i en gruppe som transkriberer kirkebøker med sin intrikate og ofte nesten uleselige skrift – bl.a. gotisk skrift.

I Slekt og Data møtte han Enerhaugen, Grønland og Tøyen historielag sin nestleder Karin Arnesen. Hun rekrutterte Arne til medlemskap i vårt historielag hvor han i dag er medlem av Idrettsgruppa samt leder for valg-komiteen.

Arne har bodd på Ullern/Slemdal i 40 år, og tilknytningen til EGT-området er slekt på tidlig 1800-tall i Tøyengata og flere andre steder i området. Hans far var født på Kampen – i Vestby gata, og hans foreldre ble gift i Kampen kirke. Tipp Tipp oldeforeldrene giftet seg i Garnisonsmenigheten i 1816, og de bodde på Enerhaugen. Dermed føler han at han har røtter i området. Arne Kristiansen trives godt som medlem i vårt historielag. Han synes historielaget både er aktivt og ambisiøst. Han er interessert i bygninger og bedrifter som har forsvunnet med årene, men som fortjener oppmerksomhet i dag.

Arne Kristiansen har etter å blitt medlem tatt T-banen til Ensjø og gått turer på Kampen, Enerhaugen, Tøyen og Grønland for å bli mer kjent i EGTs område. Et poeng for Arne og familien er at hans søster nå bor i Smedgata i en av høyblokkene på Enerhaugen. Historien biter seg i halen her føler Arne!

Professor Heiberg og sommerboligen Heibergløkka.

Av: Terje Knudsen

Christen Heiberg

Christen Heiberg. oslobilder/Oslo Museum.

Tøyen lå langt på landet da universitetet overtok området rundt Tøyen hovedgård. Professorene på denne tiden var så dårlig lønnet at ved kongelig resolusjon i 1835 ble det anlagt 20 løk-

ke-eiendommer som ble tildelt etter ansiennitet.

Heibergløkka boliglag har fått sitt navn fra Christen Heiberg (1799-1872). Han var lege, kirurg, professor i medisin ved universitetet i Christiania og overlege ved Rikshospitalet. Han innførte studiet av øyesykdommer som et eget fag i medisinstudiet her i landet. Han ble kalt «Christen kniv» av sine elever og kollegaer.

Heiberg var født i Bergen og var sønn av en skipskaptein. Han var far til lege og professor i patologisk anatomi, Hjalmar Heiberg (1837-1897) og farfar til billedhugger Jean Heiberg (1884-1976).

Det er svært mye å si om Christen Heiberg, men for oss i Enerhaugen, Grønland og Tøyen historielag er det nok hans sommerbolig Heibergløkka som er mest relevant. Det meste av beskrivelsen av Heibergløkka er tatt fra artikkel av Nils Voje Johansen.

Heibergløkka (svært avkortet i forhold til Vojes opprinnelige tekst).

Christen Heiberg etablerte seg i sentrum med en bygård på hjørnet av Rosenkrantz gate og Karl Johans gate som senere inngikk i Grand Hotel, og tok snart fatt på neste byggeprosjekt; å sette opp hus på løkka på Tøyen. Som professor ved universitetet hadde

han fått tildelt løkkeeiendom. I alt 20 løkker skulle deles ut, i 1847 var ni stykker utparsellert og en av løkkene var altså Heibergs.

Den unge arkitekten Johan Henrik Nebelong hadde nylig kommet til Norge som assistent hos H.D.F. Linstow i forbindelse med Slottets interiør. Heiberg brukte også Nebelong som arkitekt for sin løkkeeiendom. Resultatet av Nebelongs innsats ble et anlegg med to fløyer, begge med gavll mot sør, som i nord var forbundet med en åpen svalgang. Den vestre fløyen var halvannen etasje og mer interessant siden den har bygningstrekk som gjør at den raskt ble karakterisert som sveitsisk byggeskikk. Hovedhuset har en høy veranda formet som en forhall foran gavlfasaden og med tre dør- og vindusåpninger med gavlformet øvre avslutninger. Først ble det lagt papp på taket, men i 1850-årene ble det lagt tegl på takene. Det var sannsynligvis første gang det ble brukt papp under teglstenene. Byggene var i sveitserstil og var et av de første i denne stilen i Norge.

Christen Heiberg satte stor pris på landlivet på sin løkkeeiendom med gartnerarbeid, mange solrike dager og et aktivt sosialt liv. Familien flyttet gjerne ut til løkkehusene i siste halvdel av mai. Mange gjester har blitt godt mottatt her. Det er mulig at statsminister Severin Løvenskiold har overnattet hos Heiberg.

Den siste sommeren Heiberg tilbrakte på løkken var i 1871.

Kanskje opplevde

han å se den danske eventyrdikteren H. C. Andersen da han var på besøk i Kristiania i 1871. Den 18. august holdt man fest til ære for den berømte dansken i Botanisk hage.

Blyanttegning av Heiberg fra ca. 1850, utført av Siegwald Johannes Dahl. Foto: Oslo Museum.

Heibergs løykehus ble i 1920-årene oppført på listen over antikvariske bygninger i statens eie og ble der- ved administrativt fredet. Men det betydde ikke at det ble tatt vare på. Denne fredningen skjedde kort tid etter at de på tegnebrettet allerede var radert ut. I 1913 var det utlyst en konkurranse om regulerings- og utsmykningsplan for universitetets eiendom Tøyen. Det forutsatte at botanisk hage skulle bli ufor- andret, men ellers var hele området omfattet av re- guleringsplaner både for universitetet og for byen for øvrig. I 1914 ble det lansert planer i Social- Demokraten; «Det ligger innenfor universitetets plan at faa reiset boliger for professorer og studenter ved det naturvidenskaplige fakultet ute ved Tøyen. Dette vil være et skridt til at sprede og blande byens be- folkning, saa ikke længer dene ene del av byen skal

Heibergløykka. Oslo Museum/Digitalt Museum

være preget av overklassen og den anden del skal bli liggende i proletariatets tegn, vanrøktet og skjæmt.»

Tanken var god, men evnen manglet det noe på. Mot slutten av 1920-tallet kom det nye ideer med nye planløsninger. Da lanserte man planene om en ring- vei rundt Oslo. Ringgata ble innregulert og de første bygningene ble satt opp på 1930-tallet, det er i dag Ringgata 2 og 4. Samtidig havnet Heibergs løykehus i bakgrunnen og levde i tiden framover en utrygg til- værelse. Etter hvert forfalt de mer og mer, men ble fortsatt benyttet som bolig.

I Morgenposten 12.oktober 1954 kan vi lese: «Gamle «Heiberg-løykka's dager er talte. Et byggeselskap skal i nær framtid sette i gang med reising av moderne bo- ligblokker på området. Og når professor Heibergs tidligere landsted jevnes med jorden så er neppe hverken beboerne i huset eller Universitetet lei seg for det.»

Byantikvar Arno Berg var forferdet over disse plane- ne og han foreslo barnehage som et mulig bruksom- råde. Ideen ble ikke realisert på det tidspunktet og nye trusler oppsto. Undergrunnsbanen skulle bygges,

Heibergløykka ble nesten utslettet av tunnelbanearbeidene på Tøyen i 1960, men ble bevart med et nødsrik! Foto: Erik Næss.

men på tross av dårlig vedlikehold overlevde byg- ningen også dette. I Arbeiderbladet kunne man mel- de i 1965 at Heibergløykka endelig skulle settes istand og bli daghjem som erstatning for Kampen daghjem. Det var arkitekt Helge Heiberg ved Vedlikeholdssje- fens kontor som ledet arbeidet. Han var tipp- oldebarn av gamle Christen Heiberg. I så måte var arbeidet i de beste hender. Historien gjentok seg selv her.

Kilder: artikkel av Nils Voje Johansen i «Heibergløykka boliglag. Hverdag og feste», Oslo 2005, lokalhistoriewiki, Norsk Biogra- fisk leksikon, Oslo Byleksikon.

Enerhaugen, Grønland og Tøyen/EGT – fullt av idrettsklubber

Av: Bernt Bølviken, historiker og medlem av idrettsgruppa i EGT

I vårt område har vi funnet 28 idrettsklubber. Det kan godt hende at vi finner flere. Du finner ei liste over klubbene til slutt i denne lille saken. Kjenner du til noen flere, så si fra.

Klubbene har vært alt fra lag med internasjonale stjerner og verdensrekordholdere til små gutteklubber som har blitt stiftet i en kjellerbod eller kanskje på et gatehjørne.

Den første klubben vi har registrert, ble dannet i 1913. Det er Star, den eksisterer fortsatt som en del av Manglerud/Star.

Fram til og med 1919 kom det fire klubber til. Forward og Sterling eksisterer fortsatt under eget navn, mens Kampørn er også fortsatt med gjennom en sammenslåing som har endt opp i Forward. Den siste av disse tidligste klubbene er Varden. Den gikk med i Vahl Sportsklubb i 1946, og eksisterte på den måten fram til siste halvdel av 1960-tallet.

1930-tallet var tiåret med fleste klubber. Det var 19 og 20 idrettslag gjennom hele det tiåret.

Det tiåret med størst vekst var 1920-tallet. Da økte antallet fra 5 til 16. Etter krigen sank klubbtalet fra 16 i 1945 til 8 i 1999 og har fra 2008 ligget på 6 og 7

klubber. Antall klubber har dermed vært relativt stabilt i drøyt 20 år.

Denne bevegelsen der vi først har vekst, så et stabilt antall i 1930-åra, og deretter fall etter krigen, kan kanskje forklares slik: Til å begynne med var det lett å starte klubber. Mange av dem var neppe mer enn en gutteklubb i ei gate eller i et kvartal. Etter som idrettsbevegelsen vokste og dermed også aktivitetene økte, ble rammene for en enkel gutteklubb for trange. Det krevdes mer av organisering, økonomi og intern kontroll. Dermed ble det vanskeligere å starte nye klubber. Etter hvert ble det nok også mer krevende å hevde seg rent sportslig. Vi kan kanskje se på 30-tallet som en konsolideringsperiode. Dette kom også til uttrykk ved at klubbene slo seg sammen, uten at sammenslåingen av klubber var noe som bare foregikk i dette tiåret. Inntrykket er vel heller at det foregikk hele tida.

I etterkrigstida synker antallet klubber. Det kan langt på vei forklares med økte krav til klubbene slik det også var på 30-tallet. De økte kravene gjaldt både mengden aktiviteter og til kvaliteten på aktivitetene. Idrettsklubbene ble etter hvert profesjonalisert. De fikk ansatt ledelse og betalte trenere langt ned i årsklassene. Alt dette krevde økte inntekter. Samtidig har det i hele etterkrigstida blitt stadig vanskeligere å drive frivillig arbeid. Rekruttering til styrer og andre posisjoner har blitt tyngre. Mange moderne idrettslag er for bedrifter å regne. De er momspliktige og

Oversikt over klubber i EGT-området:

Det kan være klubber som Idrettsgruppa i historielaget ikke har funnet. Et annet problem er at mange klubber flyttet fra et område til et annet. Her er klubbene som er funnet:

ASK, Grane, Lynild, Tøyenkammeratene, Borg, Grønland HB, Odd, Tøyen Sportsklubb, Brage, Grønland IF, Oslo-Kvikk, Tøyen Turn, Enerhaugen, Heimdal, Star, Vahl, Forward, Jordal, Sterling, Varden, Frogg, Kampens IL, Sørli, Varg, Frøy, Kampørn, Tøyen ALL, Vidar.

Barneskiskole på Ola Narr – nybrottsarbeide i 1950-årene

Karin Arnesen, nestleder EGT historielag.

Hverken mine foreldre eller jeg hadde vel noen gang ambisjoner om at jeg skulle bli en slags datidens Marit Bjørgen, men lære å gå på ski det måtte jeg. Selv om vintrene i byen i 1950-årene var mer snørike enn nå kunne de færreste ta på seg skiene utenfor døren. I Tøyengaten var nærmeste mulighet

Karin 6 år, barneskiskole Ola Narr 1961

Ola Narr. Min pappa var flink og utholdende på ski, men mamma var sånn passe interessert. Vi var ganske ofte på skitur, men det var tungvint med trikk og buss for å komme seg ut og i tillegg

var det for dem begge ofte lange arbeidsdager og lørdagsfri var ennå ikke innført.

Det finnes et par bilder av meg, 5-6 år gammel. Jeg skulle begynne på skiskole! Utstyret var i orden med laaange ski, bambusstaver med solide trinser og, etter datiden, moderne skibindinger. Mamma hadde sydd en flott skidress etter en av pappas gamle militærgrønne uniformer. Bukse med vide ben, jakke med glidelås, belte med stor spenne og en kjekk, spiss hette. – Også gamasjer selvsagt over beksømstøvler som var 3 nummer for store. De var dyre, og

de skulle man vokse i.

Jeg lærte å gå på ski, gå fiskebein, pløge og bøye i knærne, men må innrømme ha jeg ikke husker så mye annet enn at det var spennende – og kaldt! Jeg har alltid vært en frossenpinn.

I ettertid ser jeg at jeg har vært en del av alle satsingsprosjektene som stat, kommune og idrettsklubbene la til rette for på den tiden. Ja faktisk var jeg som 6-åring med på et tiltak som ble historisk – på Ola Narr!

Karin klar for store bragder

Skiforeningen, eller Foreningen til ski-idrettens fremme som den gang var navnet, startet faktisk sin første skiskole i Oslo på Ola Narr i 1948.

I foreningens årbok fra samme år står det «Det ble undervist i alle skidisiplinene, fra langrennsteknikk til hopping. Men slalåm og sving-teknikken tok den største interessen». Det var Skiforeningen og Sørli Idrettslag som gikk sammen om satsningen. Året etter skriver de «Da Skiforeningen i fjor besluttet å utvikle sitt virkefelt med barneskiskoler, tok den på seg en sak så stor og så viktig at den med årene kanskje vil vise seg å bli den betydeligste alle Skiforeningens merkesaker. – «Her er sædejord nok»; her er Skiforeningens nasjonaloppgave nr. 1».

Tipper du—eller prøver vinningsjansene i Lotto?

I fjor fikk vi nesten 3900 kroner fra Grasrotandelen i Norsk Tipping fordi noen av dere har ført opp historielaget som mottager av tippemidler.

Dette er vi veldig takknemlige for!

Skiinstruktører og skolelærere ble sendt på kurs sammen og skulle lære hverandre å henholdsvis gå på ski og hvordan man behandler barn.

Skiskolen ble testet ut på Gjøvik og en skole utenfor Oslo hvor de bare gikk hver andre dag på skolen, men varmt vær og lite snø gjorde at sesongen ble svært kort.

I Skiforeningens årbok for 1951 står det «Interessen for skiskolene er stadig stigende og sesongen 1951

var følgende skiskoler i drift: I Oslo – Ola Narr v/Sørli Idrettsforening 354 elever! (Og det var ytterligere 6 andre i Oslo og 11 skiskoler utenbys). Til sammen det året var det 6 298 barn på disse skiskolene.

med Sørli skiskole på Ola Narr. Ola Narr ble et Eldorado for barn. Det var forløperen for den serie av skiskoler for barn som er opprettet etter hvert, og som har nådd en slik utrolig popularitet.» (Arbeiderbladet 18/1 1950).

I 1954 fylte Sørli Idrettsforening 25 år og i en stor artikkel i Arbeiderbladet vises det igjen til barneskiskolene. «Dette nybrottsarbeid fra Sørli side har skutt røtter. Det var Sørli I.F. som tok opp arbeidet med skiskolene, det er også Sørli fortjeneste at området

ved Ola Narr ble reddet som fri-areale. Og det første 17. mai-rennet på Ola Narr, hvem arrangerte det? Sørli – naturligvis». Her nevnes det også at Walther Anseth var leder av Sørli Skiskole.

Arbeiderbladet lørdag 17/2 1951

Arbeiderbladet søndag 18/2 1951

Parkutvalget ved Sigurd Halvorsen var også svært positiv til tiltaket. «Parkene skal tjene det levende liv» sier parkutvalgets nåværende formann, Sigurd Halvorsen. «Det begynte visst – i hvert fall for alvor –

Vårt historielag Enerhaugen, Grønland og Tøyen ønsker flere medlemmer!

I øyeblikket er vi over 180 medlemmer og voksende. Til flere medlemmer vi får—jo fler informasjonen og kunnskap spres til våre omgivelser!

Medlemmer; ta tak og rekrutter medlemmer hos familie, naboer, kollegaer, venner og uvenner!

ILDEBRANN PÅ GRØNLAND

Karin Arnesen, nestleder EGT historielag.

Brannen på Grønland 17/9 1919. Foto: Anders B. Wilse, Oslo Museum.

Det var på formiddagen det skjedde, onsdagen den 17. september 1919. En gnist var nok. Blant alle industribedriftene som holdt til på Grønland var også Linderud & Breiens kassefabrikk og høvleri med fine moderne elektriske maskiner. Her var det mildt sagt brannfarlig. Det blåste sønnvind og gnisten fant litt tørr spon. Flammene tok tak i alt det tørre trematerialet og et lager av oljetønner før det for nordover mot Grønland og alle de lave trehusene ble antent.

Mannskapet med hester og vogner fra Grønland brannstasjon var først framme, men snart kom det forsterkninger fra alle de andre brannstasjonene i byen. Alt som het brannkummer ble tatt i bruk og unge gutter hjalp brannfolkene å få lagt ut slanger. Nysgjerrige mennesker ble presset tilbake av politi til hest og til fots. Folk strevde med å bære ut gjenstander fra hus og forretninger, lesse det på kjerrer og komme seg bort. Det var en ubeskrivelig larm fra ilden og takstein og andre bygningsrester smalt hele tiden i bakken.

Morgenbladets reporter skrev en reportasje som sto i aftenavisen samme kveld: «Hele kassafabrikken med lagre var hurtig fullstendig omspendt av flammer, og hele husrekken mot Grønland var redningsløst for-tapt. Beboerne gjorde like til siste stund fortvilede anstrengelser for å redde sitt bohav. Drakjærrer fulle

av møbler, bekledningsgjenstander og varer av enhver art ble ustanselig kjørt bort. I et av husene forsøkte man å lempe et piano fra 2. etg ned på gaten, men forsøket mislyktes og pianoet knustes mot brostenene. I Schønwetters bakeri søkte man å redde hele beholdningen av bakervarer, noe som visstnok bare delvis lyktes; midt mellom alle brannslangene på gaten fløt brød og honningkaker i store mengder. ---- Heldigvis gikk det ingen menneskeliv tapt, men den første tiden var man vitne til mange uhyggelige scener hvor gråtende barn løp omkring fortvilet og ropte på sine foreldre. ---- Fra bakgårdene inne i kvartalet lød rett som det var mektige drønn av sammenstyrtede vegger og tak. Politiet hadde sin fulle hyre med å av-

Etter brannen på Grønland, sett fra Grønland 21/9 1919. Foto: Anders B. Wilsen, Oslo Museum.

sperre gatene. Ikke minst besværlig var en sverm av gutter i slyngelalderen som over alt var på ferde og søkte å utnytte situasjonen til naskeri og liknende. ---- Under brannen ble en telefonstolpe ødelagt og ca 100 tråder lå strødd utover gaten. Sporveisnettet ble likeledes på flere punkter brutt da luftledningenes feste i husveggen brast. ---- Mange mennesker som visstnok ellers sjelden ferdes i disse bydelene bega seg til brannstedet. Blant de mest interessante tilskuerne bemerket vi Edv. Munch som ivrig tok skisser av det maleriske skuespill».

Naturlig nok var dette førsteside stoff. Artikkelen forteller hvilke forsikringselskaper som var involvert og

forunderlig nok er det annonser for to av dem på forsiden samme dag. Akkvisitørene må ha handlet raskt. Litt lenger ut i avisen finner vi dessuten en liten notis: «Branden på Grønland forevises allerede i aften

Edv. Munch var der og lagde skisser av brannen. Foto: Munchmuseet.

i Cirkus Verdensteater. Filmen er optat av det nystartede A.S Cinema Tivoli». I etterkant skulle brannslukningen evalueres. Hadde man tilstrekkelig med brannfolk? Var det mange nok stasjoner? Var det reserver tilgjengelig? Hadde brannvesenet godt nok utstyr? Det var nok av kritiske røster og det kom til og med et forslag om automobilisering!! Så 2 år etter ble det inngått kontrakt om kjøp av 6 biler. Aftenposten skrev – «Det ble gjennomført en uttrykning som gikk så fort at fotografen virret rundt og knapt rakk å ta et bilde». Så noe godt kom det vel ut av det.

Vi foreslår at du besøker det fine lille brannmuseet i den gamle Brannstasjonsbygningen i Grønlandsleiret 32. (Samme sted som Kaffebrønneriet). Museet har åpent hver onsdag fra kl 11.00 til 14.00 – og ungene vil sikkert gjerne bli med.

Kilder: Nasjonalbiblioteket, Morgenbladet 17/9 1919. Brannmuseet v/Roy Larsen.

Anbefalt lesning på EGT historielags web-side:

Vi minner om at Enerhaugen, Grønland og Tøyen historielag kommuniserer med omverdenen på forskjellige måter. Egen Facebookside, websider (egt-historielag.no), årlig utgis det trykte bladet Historiesus og seks ganger i året utgis Historiebrev som distribueres til medlemmene.

I denne omgang vil vi spesielt nevne at på våre websider er det lagt ut alle 5 artikler om dikteren Rudolf Nilsen innen 20/2 (den siste legges ut 14/2). Artiklene er skrevet av styremedlem i historielaget Erik Odgaard.

De tre artiklene omfatter del 1: Oppvekst, del 2: Politikeren og dikteren, del 3: Ekteskapet - en østkantsymbiose, Del 4: Fra Lakkegata til Soria Moria på Krim, del 5: Hans død og ettermæle.

Karin E. Arnesen, nestleder i historielaget sier på web-siden:

Rudolf Nilsen portrett ca. 1925.

Styremedlem Erik Odgaard har fordypet seg i arbeiderdikteren Rudolf Nilsen. Du kan glede deg til 5 artikler som forteller mange sider ved denne dikteren som levde og virket over en så kort periode, men som likevel har satt så dype spor etter seg. Han omtales, leses og synges også i vår tid, snart 100 år etter at han døde.

FIRE HUNDRE TUSEN LEKENDE MURSTEIN...

Facebook, Tigerstaden og andre Oslo-historier,
1.september 2022, Terje Børjesson

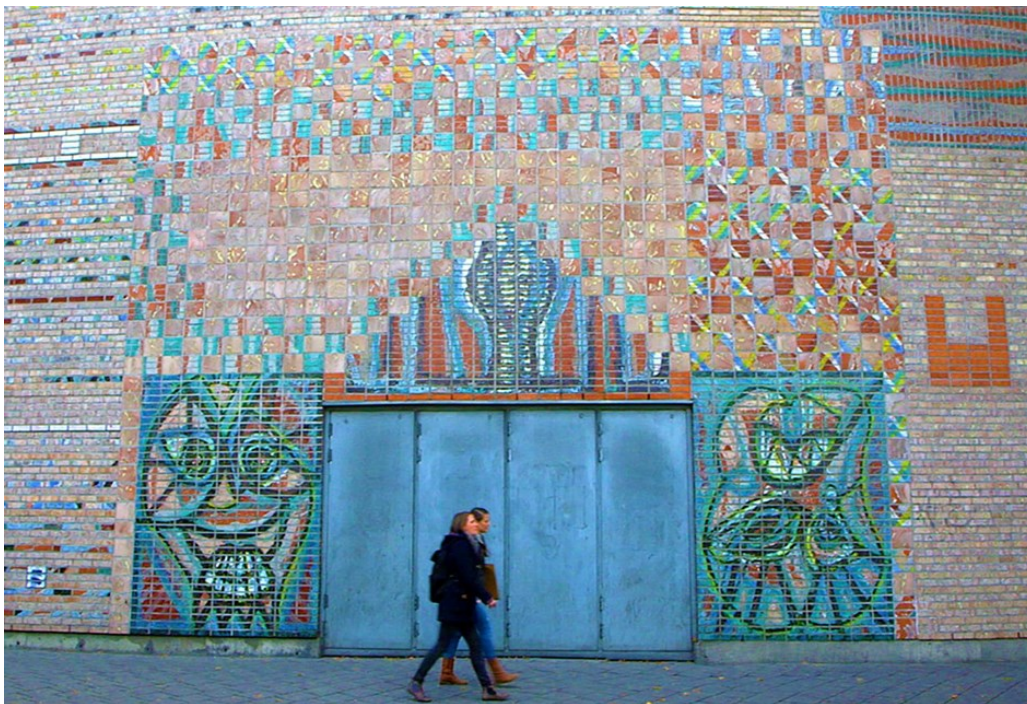
Ett eller annet sted her lå porten til Vaterland skole,

sto jeg og tenkte mens jeg fyrte opp en sigg og tok en slurk av latte-to-go-koppen jeg hadde kjøpt i Oslo City. Det var da jeg begynte å titte ordentlig på veggen rett over gata. Oslo Spektrum, byens storstue. Og jeg har vel gjort som de

aller fleste; bare hasta forbi, eller bare rausa inn i mursteinsbygningen til en eller annen konsert. Så jeg begynte å rusle langs Stenersgata og tittet på murstein.

Faen, tenkte jeg... her er det jo ikke en eneste murstein som er lik... og det er 400 000 av dem.

Da arkitektkontoret LPO tegnet bygningen, engasjerte de billedkunstneren Guttorm Guttormsgaard til

den utvendige utsmykkingen. I samarbeid med keramikker Søren Ubisch ble det brukt trykkfragmenter av Rolf Nesch, som har blitt til et gedigent, spennende kunstverk. Og som sagt... bestående av over 400.000 keramiske murstein, brent og forseggjort ved gamle Alna teglverk.

De tenkte seg at bygningen skulle hete Oslo Byhall, men så mente sikkert en eller annen kreativ sjel at en så spennig bygning må ha et mye spenstigere navn. Så det blei altså Oslo Spektrum.

Om været og godviljen er der... ta deg en tur og titt da vel!

«Vi former våre bygninger, deretter former de oss», mente Winston Churchill.

(Foto: Terje Børjesson)

Nytt nummer av Historiesus er nå sendt ut til alle medlemmer. Utgave 2022 - Årgang 3. Dersom nye medlemmer/noen ikke har fått det i papirversjon så må de si fra. For øvrig ligger det digitalt på hjemmesiden vår under NYHETS BREV SOM "Historiesus 2022.pdf" Det koster kr 75,- i løssalg.

Jens Bjelkes gate.

Av: Tor Kubberud.

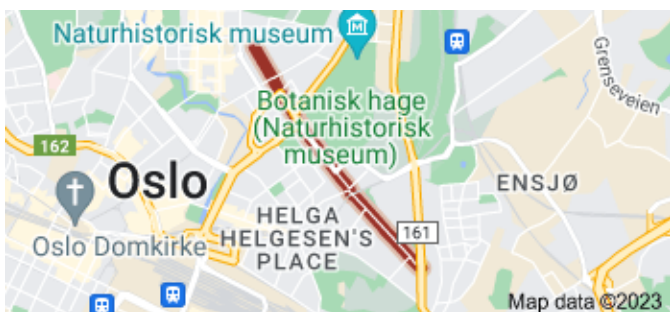
Gaten er sentral i vårt område. Jens Bjelkes gate er en av de to lengste gjennomgående gater i EGT-området. Den andre er Grønlandsleiret.

Gaten er oppkalt etter Jens Bjelke, som var en norsk adelsmann, godseier, lensherre og rikets kansler. Han tilhørte en av de viktigste adelssektene i Norge på 1600-tallet.

En kansler var norsk riksembetsmann (for den dansk-norske konge) med stor økonomisk og politisk makt. Stillingen var landets øverste myndighet mht. innenriks-saker og siviladministrasjon. Jens Bjelke ble tilgodesett med flere gårder rundt om i landet som vederlag for sine tjenester for kongen. Det inkluderte også de to store gårdene Tøyen og Kjølberg i vårt område.

Jens Bjelkes gate løper fra Kjølberggata, forbi Enerhaugen og Sørli plass, langs sørsiden av Botanisk hage og ender i Rathkes gate (ved Trondheimsveien), På sin vei passerer gaten en rekke bygårder - leiegårder - bygd mot slutten av 1800-tallet, og to store skoler: Vahl og Hersleb skoler.

Vi følger gaten vestover fra Kjølberggata. Raskt kom-

Jens Bjelkes gate sett nordover fra Sexes gate.

Foto: Roy Olsen/lokalhistoriewiki.

mer vi til en forholdsvis stor park med lekeplass: Sommerfrydhagen. Parken ble anlagt i 1995 og er utformet med tilgjengelighet for bevegelseshemmede. Navnet kommer fra løkken Sommerfryd, som på 1800-tallet lå der parken i dag ligger. Videre passerer vi en rekke leiegårder på begge sider. De fleste av disse er restaurert og ombygd med større leiligheter enn de opprinnelige. Her er også tidligere fabrikkbygninger ombygd til leiligheter og bygninger gjort om til studenthus.

På fortauene utenfor noen av leiegårdene finner vi snublesteiner satt ned som minne over jøder som bodde i gårdene og som ble deportert og drept under krigen. Flere jøder bodde i disse gårdene, noen kom seg over til Sverige.

I krysset Jens Bjelkes gate og Tøyengata finner vi noen av Gråbeingårdene

(nr. 14-18). Ved nr. 16 er det satt opp et blått skilt. Litt lenger ned i gaten, forbi Vahl skole og Hersleb skole, i krysset Jens Bjelkes gate og Sars`gate ligger andre Gråbeingårder (nr. 37-39). Gråbeingårdene er folkelige navn på de omfattende kvartalene

med leiegårder. Det offisielle navnet var Tøyengårdene. Gårdene ble bygget i årene 1886-1894 av byggmester Ole Olsen. De fikk et dårlig rykte pga. bygningstetthet med trange gårdsrom, upusset mursteinsfasade og stor befolkningstetthet. I dag er kvartalene renoverte og beboerne er stolte over å bo der. Navnet Gråbeingårdene kommer antakelig av at byggmesteren Ole Olsen bodde på Gråbeinsletta på Sagene. Andre forklaringer er at han ofte gikk med en stor gråbeinpels, dvs. ulv = skrubb = varg.

Kilder: Oslo Byleksikon og Wikipedia.

Kort referat fra medlemsmøte Jødisk Museum 22. november 2022

Referat av Karin E. Arnesen

Historielaget hadde et meget interessant og godt besøkt møte på Jødisk museum. Det var to foredragsholdere. Faglig leder ved Jødisk Museum Mats

Tangestuen tok for seg det store bildet mens styremedlem Erik Odgaard i EGT-historielag gikk nærmere inn på hva som skjedde med jødene på Enerhaugen, Grønland, Tøyen og Vaterland/Fjerdingen.

Se hjemmesiden til EGT.historielag.no

Kort referat fra Julemøte 5. desember 2022

Referat av Karin E. Arnesen

Kveldens foredragsholder ble presentert av styremedlem Terje Knudsen.

Grete Letting fortalte levende fra sin oppvekst i Sigurds gate 5 på Tøyen i 1950-årene og startet med å fortelle at det var hun selv som tok kontakt med historielaget for å få fortelle. Hun mente dette ville leg-

ge et positivt press på henne for å få fortalt historien som mange ikke kjenner om hvordan det var å vokse opp i denne delen av Østkanten etter krigen.

Link til web-side:

Se hjemmesiden til egt.historielag.no

Kort referat fra medlemsmøte om Haugianerne 17. januar 2023

Referat av Karin E. Arnesen

Årets første medlemsmøte ble holdt på IKM/Gamle Grønland politisasjon og foredragsholder var for-

fatter Trygve Riiser Gundersen. Vi talte opp 72 fremmøtte og det er en gledelig rekord for vårt beskjedne historielag. Link til vår web-side:

Se hjemmesiden til egt.historielag.no

Kort referat fra medlemsmøte om «Trikken i vårt område» 14. februar 2023

Referat av Karin E. Arnesen

Stort fremmøte, 58 personer, også denne gangen. Johnny Vaaga holdt et foredrag i høyt tempo og med et vell av detaljer og morsomme bilder som dekket trikke-historie fra 1875 og helt opp til vår tid. Noe kunne vi kjenne igjen fra 7'ern, 12'ern og egen opp-

vekst i området som dekket alt fra Vaterland, Grønland, Tøyen og helt opp til Kampen. I tillegg hadde han fått laget en trykksak på 28 sider som inneholdt det aller meste fra foredraget og som alle deltakerne fikk utdelt – til og med kostnadsfritt. Du kan lese mer i et referat på vår hjemmeside. Der ligger også et vedlegg med selve foredraget.

ENERHAUGEN, GRØNLAND OG TØYEN HISTORIELAG

Postadresse: Grønland 28, 0188 Oslo

E-post: egt.historielag@gmail.com

Org.nr.: 924 634 766

Bankkonto: 1813 31 32690

Vipps: 611188

Nettside: <https://egt-historielag.no/> Facebook: <https://www.facebook.com/EGTHistorie>